

[kisvárdai.lapok]

XIV. évfolyam 8. szám – 2012. június 30., szombat

[tartalom]

- 2–3. old.: A szakmai beszélgetésről [reflekt]
4. old.: Tóték, Csíki Játékszín, Csíkszereda [fókusz]
5. old.: A Csíki Játékszínről [magam.magam]
6. old.: Abzu, Bicskei Zsuzsanna butoh-szólóestje [fókusz]
7. old.: Interjú Csúja Lászlóval az Erdélyi Vándorszínházról [reflekt]
8. old.: A kisvárdai.lapok jelenti [viszlát]

„ha nincs ösztönzés, nincs világos művészi cél, borzasztó nehéz rávenni a színészeket arra, hogy fejlesszék magukat, olvassanak és tanuljanak”

Magyar zínházak kisvárdai fesztiválja
XXIV.

Bicskei Zsuzsanna (Abzu)

Gecse Noémi, Veress Albert, Márdirosz Ágnes (Tóték)

[reflekt]

Effektíve

[reflekt]

„Nánay István engem kért meg, hogy legyek ma reggel Nánay István.” (Stuber Andrea)

„Ide ülök melléd, mert te olyan esztétikus vagy.” (Papp Timi Mátraynak)

„Bánk itt se nem öreg, se nem csúnya. Azért, valljuk be, nem hátrány Mátray láthatni.” (Budai)

„Tibornak jó kalapja van, ezért látom indokoltnak, hogy lefotózza a büféasztalt.” (Budai)

„Bánk ettől függetlenül sajnós megöli a királynőt.” (Budai)

„Egy tökéletes emberpéldány (Bánk) bekerül egy olyan világba, ami nem az ő mérete; azon túl sem, hogy Mátray olyan, amilyen.” (Stuber)

„Kitépni a Melinda kezét az Ottóból, és aztán az Ottó kezét Ottóból...” (Stuber)

„Ha már így beleragadok a saját gondolatmenetembe...” (Budai)

„A térnek az akusztikája sokkal rosszabb, mint a miénk, ami pedig szintén rossz.” (Bocsárdi)

„Hogy lehet úgy megölni, hogy ne terhelje meg az előadást?” (Bocsárdi)

„Azért kérdezzük, mert szeretjük hallgatni Bocsárdit.” (Stuber)

„Amilyen helyzetben ti vagytok Romániában... Mondjuk mi is diktatúrában éltünk.” (Csikos)

„Kb. ennyit akartam, mert tudom, hogy nem kevés beszédű kollégák fognak itt még megszólalni.” (Budai)

„A beszédet szépen hangsúlyozva, magyarul mondták.” (Csikos)

„Mátray olyan erős alkat, mint Magyarországon például... nem is tudom... lehet, hogy nincs is.” (Csikos)

„Ott meg kellene állnia az előadásnak és egy fehér fénynek kellene lebegnie a fejed fölött... vagy helyetted.” (Jeles)

A jelenlevők egybehangzó véleménye: a sepsiszentgyörgyi Bánk bán „fajsúlyos, crescendós, totális élmény”. Avagy, Budai Katalin szavaival élve, úgy éreztük magunkat, „mint akiket fejbe rúgtak”. Budai felfezetőjében elsőként a szövegen esett komoly **dramaturgiai változtatásokat** emelte ki: a darab veretes szövegét nem lehetne „pusztán a szöveg-öröm miatt eljátszani”, komoly indoka lehetett tehát a színrevitelnek. Az előadás csak a legszükségesebb számú szereplőt és jelenetet tartotta meg – mint később kiderült, ez a mennyiség a bemutató óta is csökkent (időben szinte egy órát húztak az előadásból). A „színpadi tanulmány Katona József drámája nyomán” alcím áldozatául esett például a csupán egyszer megjelenő Izidóra, valamint a békétlenkedők (a kecskeméti változatban) burleszk-szerű jelenetei is.

Budai két szálra próbálva felfűzni a látottakat, a mikrofonok miatt kézenfekvő nyilvánosság—magánélet és a darabban megkerülhetetlen hazaszeretet problémájára kérdezett rá.

Bocsárdi számára a textus élvezett elsődleges fontosságot: „a szöveg **direktben üt**, másodlagossá válik mellette a történet”. A nem konvencionális térhasználat is ebből adódik: itt nincs színpad, ahol a néző el van távolítva és kívülről szemlélheti a történetet, Bocsárdi a színház adottságait felhasználva szerette volna a banki problematikát **felizzítani**.

Sokan érzik logikátlanak a mikrofonok, mikroportok használatát – ám épp ez a látszólagos esetlegesség a cél: a kihangosítással tágítani próbálják a színészi regiszterváltások lehetőségeit, azt, hogy ki, mikor, mit mond mikrofonba, az érzékek vezérlik, nem valamiféle logikai szervezőelv.

A doberdói harctér és az első világháborús képek beemeléséről kiderült, hogy a dal Könczei Árpád zeneszerző ötlete volt, Bocsárdi szerint „a magyar történelemből ennyi maradt meg. A falusi fúvószenekar, ahogy könnyes szemmel elfújja a dallamot.”

Jeles András a szöveg „baltával megformáltságát” értékelte, ám szerinte ez lehetett volna még merészebb, modernebb. Érezhető volt a „nagystílu, intelligens színészvezetés”, mely az ilyen fajta előadások szükséges velejárója. Az Ottó–Melinda találkozást azonban kifogásolta: noha a III. Richárd-allúzió megvolt, ez az Ottó nem csábíthatta el Bánk feleségét. Biberach „primér módon hat, olyan, mint egy pofonvágás”, ezzel szemben Tiborc feszültségmentes, nem elég **effektív**, a gyilkosságjelenet (az erotika legcsekélyebb jelenléte nélkül) parasztosan ügyetlen.

Elhangzott továbbá:

Kötő: Ez színháztörténeti pillanat volt, elköveztük a frakkos Bánk bánunkat.

Sándor L. István: Mit is gondoltok ti Bánk figurájáról?

Jeles: Miért fontos ez a látottakon túl?

Bocsárdi: Bánk egy egyszerű ember, mint mi, a hibáival együtt. Én itt sem roncokat látok magam körül, miközben azt kellene, amennyi bűnnel és büntudattal meg vagyunk áldva... Bánk nem hős, számára ebben a helyzetben egyszerűen nincs megoldás.

S végül Bocsárdi: Utólag mindig rájövök, hogy az előadás nem elég **radikális**.

balázsNóra

[reflekt]

Papír és olló

Három okból volt **kíváncsi** Sándor L. István a kolozsvári Übű királyra. „Ez egy igen jó formában levő, nagyszerű társulat”, kíváncsiságot ébresztő rendező (Alain Timar), s a darabválasztás úgyszintén sok elvárást ébreszthet az emberben, hiszen más előadásokat (pl. a Maladype produkciója, ami szintén „papír alapon” értelmezett), markáns értelmezéseket idéz.

Az előadás megfelelt a kezdeti kíváncsiságnak: „egy kedves, mulatságos, igényes, jó társulati erőt mutató” előadást láthattunk, közben meg „rendkívül egyszerű dolgokból építenek saját rendszert”, ami működik. A tárgyanimációs játék, az ironikus zenehasználat, az erős szexuális felhang mind ezt a rendszert segíti.

Karsai György, Pálffy Tibor, Bocsárdi László, Keresztes Franciska

A diáktrefa, a vándorkomédia az alapja, nem a cizellált mélylélektani elemzések. Nem magasztos dolgokat mutatnak fel, hanem alpárit, vulgárist, alantast. A politikai vonulata sem elhanyagolandó, hiszen egy állandó hatalomkritika fogalmazódik meg benne. „Bárki kerül hatalomra, ugyanazt a kört futja be” (Selmeczi Bea).

Jeles a szöveghasználatot nehezményezte. A „szahar” és a „pfináncok” nem éri el azt a hatást, nem olyan sokszínű és sötét jelentésében, mint a francia „merde” szó. „Az östextustól nem szabad elszállni”, dolgozni kellene a szöveggel, „megtalálni azt, ami ugyanúgy süt. **Kell fájjon**”. Többen a mélységeket hiányolták. „Nem minden jelenet olyan erős. Egyes jelenetek felvetnek egy olyan minőséget, amit az előadás nem minden pontján tud tartani. De ez természetes.” (Sándor L.) „Nem láttam a nekem szóló végeredményt.” (Karsai György)

A papír a főszereplő, amely alakít egy társadalmat („Az más papír” – Jeles). A „szahar” és a wc-papír. És az előadás végén látod csak a színpadon: mekkora szeméthalom!

demeterKata

[reflekt]

„Az Übű király egy márkanév.”
(Sándor L.)

„A véglények elindulnak, és azt hiszik, hogy meg sem állnak a hatalomig.”
(Sándor L.)

„Blaszfémikus darabbal udvariasan bánni. Ennél nagyobb ellentmondást!”
(Jeles)

„Direkt erre szeretném kérni, hogy dobjon követ.” (Stuber Jelesnek)

„Szahar. Ez nem szó.” (Jeles)

„Elkezdünk poénkodni a színpadon. Ez szomorú.” (Jeles)

„Nagyon komolyan igaza van.”
(Keresztes S. Jelesnek)

„Ehhez át kellett volna írni az egész darabot. (Keresztes S.)
Ezt mondom!” (Jeles)

„A papír teszi az embert.”
(Keresztes S.)

„A színház lehívta a rendezőt, ott ült hat hetet, kapott x eurót, aztán hazament. Az euró és az elmenés között ez nem történt meg.” (Keresztes S. válasza Jeles számonkérésére)

„A rendező hozta a rezet és a papírt. A mi fantáziánk vagy nemfantáziánk hozta létre az előadást.” (Keresztes S.)

„Én azt hiszem, hogy ezt ma már csak így lehet. De persze ez sem igaz.”
(Bicskei)

„Túlficánkodtuk a történetet.”
(Keresztes S.)

„– Játsszátok még?
– Igen.
– Kéne dolgozni rajta.
– Fogunk.
– De más módon kéne. Más módon dolgozni.
– Úgy nem fogunk.”
(Jeles–Keresztes S.)

[fókusz]

A kartonhegyen túl

Csíki Játékszín – Tóték

[lajstrom]

Színházi könyvek az UArtPress (a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem kiadója) kiadásában:

Béres András: *Művészet és színházművészet*, 2003

Farkas Ibolya: *A művészi igazság keresése a színész alkotómunkájában*, 2003

Horváth Bea: *A marosvásárhelyi Székely Színházban bemutatott darabok előadástörténetének legfontosabb adatai, 1946–1961*, 2006

Ion Cojar (ford. Albert Mária): *Színházművészeti poétika*, 2006

Ungvári Zrínyi Ildikó: *Bevezetés a színházantropológiába*, 2006

Killár Kovács Katalin: *Játék, improvizáció, színészet*, 2007

Balási András: *Don Juan imája*, 2008

Killár Kovács Katalin: *Szophoklésztől a posztmodernig*.

Szöveggyűjtemény, 2008
Gáspárik Attila (szerk.): *Kovács György 100*, 2010

Pepino Cristian (ford. Barabás Olga): *Az animációs színház technikája*, 2010

Lázok János, Ungvári Zrínyi Ildikó (szerk.): *Magyar nyelvű felsőfokú színészképzés Marosvásárhelyen*.

A Szentgyörgyi István Színházművészeti Intézet története I., 2011

Ungvári Zrínyi Ildikó: *Képből van-e a színház teste? – tér, kép, test és médium a kortárs színházban*, 2011

Novák Ildikó: *Fejezetek a marosvásárhelyi Állami Bábszínház történetéből 1949–1975*, 2011

Papp Éva: *A művészi beszéd útja a közbeszédtől a versmondásig*, 2011

A Csíki Játékszín kiváló Frunzã-rendezéssel vett részt a múlt évi kiszvárdai fesztiválon. A szakmai visszajelzések a Finítót a Tasnádi-dráma legsikerültebb megvalósításai közé sorolták. Az idei előadás, amelyet szintén a neves román alkotó jegyez, kevésbé sikerült vállalkozás. Egy előadás sok ember munkáján múlik, sarkos kijelenteni, hogy ezért a rendezőt terheli felelősség, mégis jogosnak gondolom.

Ha valami fájóan **hiányzik** a tegnapi Tótékből, akkor az az Örkény drámájához való **rendezői viszony**. Olybá tűnik, mintha lenne: látunk egy döntést a felületi stilizáció és realista színházi nyelv összevegyítése mellett, s ehhez végig tartja magát az előadás. A díszlet például egy szintre helyezi a belső és külső helyszíneket. A baloldali műfüves rész kert, utca, állomás és a falusi giccsidill általános szellemi tájéka, jobboldalon realista konyhabelsőt látunk. A két tér közti határok szándékosan elmosódnak, a konyha kicsit átömlik a gyepre. A háttérfal szimbolikus geográfiája

világháborús utalásokból, keszkekusza Magyarország-térképből, a Tóték teraszáról nyíló panoráma-jelzésből (Bartalaposi völgy) áll össze, s egyúttal az őrnagy szobáját választja le. A színházi felszín tekintetében említhetnénk a mindent bebaráncító kartont, és ahogy ez beborítja a bútorokat és a szereplőket, mintha lapossá is préselné őket. A **síkszerűség** szorosan kapcsolódik a **papírhoz**, a kétdimenziós drámaszöveg értelmében is: nem véletlen, hogy megjelenik a cím, hogy a szereplők saját kartonmásukat állítják ki a tapsrendben.

A felszíni teatralitás mindig (ön)reflexív. Az előadás vizuális időzijelessége a dráma történeti kontextusától való távolságot hangsúlyozza. Ám ennél többet nem. Az előadásnak nincs válasza arra, hogy a távolságon túl mi közünk lehet Örkény drámájához, a rendezőt mi izgatja az irodalmi anyagban. A reflexió így **önértékű**, tautologikus marad. (A cím megjelenése nem tesz hozzá az előadáshoz.)

Kozma Attila, Gecse Noémi

Bár a stilizációs és a realista logika önmagában következetesek – a terek egyneműsítéséhez jól illeszkedik a nyíltszíni átdíszletezés –, együtt mégis sok **következetlenséget** okoznak. Például a térhasználatban: a szituáció néha megvonja a pontos határokat (állomás-jelenet), néha nem (a dobozolásból hova rohan ki az őrnagy: a kertbe? az Ágikával való párbeszédet a szobában is „hallják”?). Nem érthető a díszlet és a takarás viszonya. A postás és Gizike a semmiből érkeznek a színre. Másrészt az önreflexivitás a drámai helyzet fokozásával kerül szembe. Tudjuk, tragédia fog történni (nem feltétlenül az iskolai tananyagból, hanem a történet logikájából). A kérdés, hogy jutunk el odáig. Az előadás viszont egyfeszültségű **állapottá** teszi a groteszk vendégséget.

Ezek az ellentmondások behatárolják a színészi játék lehetőségeit. **Ízes** karaktereket látunk – Kozma Attila állandó robbanásban lévő őrnagyát, Veress Albert megkínzott, megalázkodó Tójtját, Márdirosz Ágnes aggódó, elszánt Tótnéját, Gecse Noémi szeleburdi Ágikáját –, és sok működő jelenetet (baráti összeborulását a kerti budiban); egy tét nélküli kontextusban.

vargaAnikó

[magam.magam]

Csíki Játékszín

Az elmúlt évadban milyen kezdeményezés volt az, ami igazán jól sikerült?

Örömeim leltárja:

Két év után (gazdasági válság, jegy- és bérletáremelés) ebben az évadban ismét markánsan emelkedett színházunk nézettsége. Megkönnyebbültünk.

Szívesen emlékezünk a színházi világnapon megrendezett **Örkény-ünnepre**.

Ekkor két este nagyszínpadon a mi Tóték előadásunk ment, a Hunyadi László Kamarateremben a bukaresti UNESCO Művelődési Központ ugyancsak Victor Ioan Frunză által rendezett Tóték előadása volt műsoron. A nagyszínpadi és a stúdióelőadás közötti szünetben a két Postás olvasta fel John Malkovich üzenetét. 48 óra Európa.

Domokos Erika szakmai irányításával újtára indítottuk bábszínházi programunkat, emellett két, Budaházi Attila által írt és rendezett mesejáték-bemutatót is tartottunk. A **gyerek- és ifjúsági színházat** igyekszünk nagyon komolyan venni. Molière Tudós nőkjének rendezésével bemutatkozott nálunk Porogi Dorika. Sokat fogunk még róla hallani!

A Schlanger András által rendezett Jókai-adaptációt sokan nézték meg és sokfelé hívták (Gazdag szegények).

Móricz Zsigmond Búzakalász c. művét sikerült igazi politikai színházként színpadra vinni. Ennek is köze van ahhoz, hogy a közönség-szavazatok alapján az évad legnépszerűbb előadásává vált. Főszereplői, Kiss Bora és Kosztándi Zsolt pedig az évad legnépszerűbb színészeivé.

Martin McDonagh Vaknyugat c. darabja remekmű. Nem sokszor találkozok ilyenekkel az ember. S hogy még Czintos József és Fülöp Zoltán is újból egymásra találhatott a szereposztásban – ennél nincs nagyobb öröm.

Milyen a színház viszonya fenntartójával?

Színházunk szigorú körülmények között működik, mindemellett viszonyunk a fenntartóval kiegyensúlyozottnak mondható.

Milyen a színház viszonya közönségével?

A színház viszonya a közönségével nyitott és egymásra figyelő. Nincs jövő a helyi **kisközösségek** újrászerveződése nélkül, s a színházra ezügyben főszerep vár.

Mi újat fog hozni a tervek szerint a következő évad?

Az új évad a műsorpolitikai tapasztalatainkra épül, és remélem, hogy még tovább léphetünk a gyermek- és ifjúsági színház dolgában.

A fesztiválra elhozott előadásuknak milyen erényeire hívnák fel a figyelmünket?

Victor Ioan Frunză előadásában számomra a forma egyszerűsége és az értelmezés hitelessége a megnyerő. Úgy tud történetet mesélni, hogy biztos kézzel vezeti a nézőt.

Mennyiben befolyásolták a technikai körülmények a színház részvételét a fesztiválon?

Felmerült, hogy a Vaknyugatot is eljátszhatjuk a fesztiválon, de ezt a rendelkezésre álló technikai körülmények nem tették lehetővé.

Mit vár a színház a kisvárdai fesztiváltól?

Jó lenne, ha a kisvárdai fesztivál nem merülési vonalon megtartott rutin-fesztivál lenne. A kompetícióról a kooperációra kellene tenni a hangsúlyt, ez közelebb állna az emberi természethez. Várom, hogy valaki előálljon valami hasonlóval. A magam **puskaporát** már évekkkel ezelőtt ellőttem – eredménytelenül.

Parászka Miklós, igazgató

[magam.magam]

Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház

A délvidéki Magyar Kanizsán 2002-ben alakult az MKUK, a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház, az András Attila rendező által alapított Hon Alapítvány, illetve a helybeli Cnesa OMNI közreműködésével. A magyar kanizsai színház a 20. századi magyar történelem sorsfordulóinak bemutatását tűzte ki céljául, ez megegyezik az alapítvány célkitűzésével is, amely a Kárpát-medence történelmét és hagyományait feldolgozó művészeti alkotások bemutatását támogatja. Az MKUK eddig öt előadást és két irodalmi estét mutatott be, illetve az elsőként és egyetlen alkalommal játszott Németh Ákos Vörös bál előadásról csak felvétel maradt hátra. A legismertebb előadásuk az András Attila által színre vitt Halottak napjától Virágvasárnapig előadás, melyet ezidáig számos helyen játszottak. A társulat állandó színészei mellett (Bicskei István, Bicskei Flóra) főként a Szabadkai Népszínház színészei, illetve szabadúszó színészek szerepelnek. Dramaturgként bedolgozik még Szigeti Réka színművész és Sónyi Ferenc író-műfordító, aki jelenleg az MKUK felkérésére Szent Dávid napjától Kisasszony haváig című darabon dolgozik. Kisvárdára az ugyancsak András Attila rendezte 1918 őszirózsák – zuhanó repülés előadással jöttek, amely a magyar királyság 1918-as szétesését dolgozza fel.

[fókusz]

Magyar butoh

Bicskei Zsuzsanna – Abzu

[reflekt]

Workshop Bicskei Zsuzsával

Életemben először találkoztam a butoh-val. A tanárnő mutatott alapgyakorlatokat, amiket egy-egy jelenet vagy próba előtt tudunk használni.

Készítettünk **etűdöket** is, pl. evolúció témára, ilyenkor csoportosan mozogtunk. Az volt a cél, hogy magunkban találjuk meg az érzést, ne kívülről közvetítsük, ha ez sikerül, akkor látja a közönség is. Néztük két filmet is, ott nagy szükség volt a tanárnő segítségére a szimbólumok megértésében. A tanultakat előadások előtt tudom majd felhasználni, mivel inkább a tudatunk ráhangolásáról, a koncentrációról szolt, ami a magamban való **elmélyülésben** segíthet.

(Lőrinc Timea, Újvidék)

Mi csak egy órára tudtunk bemenni, ezért megmaradtunk azon a szinten, hogy furi dolgokat csinálunk, mert ennyi idő alatt sajnos nem lehetett megtanulni butoh-zni. Ez inkább egy **életstílus**, nem egy workshop anyaga.

(Ábrahám Ági, Kolozsvár)

Hogyha hosszabb ideig foglalkoznánk a butoh-val, akkor lehetne az a haszna, hogy a gátlásainktól megszabaduljunk. Ahhoz képest, ahogy mi dolgozunk általában, ez a korlátlan **gátlástalanság**. Sokszor előfordult, hogy emberek kuncogtak, meg félreálltak – mert például nekünk nem természetes, hogy elkezdjem nyalogatni a karomat, mert valamivé épp átlényegültem.

(Bokor Andrea, Marosvásárhely)

Az alig ötven éves múltra visszatekintő, nyugati szemmel mégis tradicionálisnak, szakrálisnak (és furesának) látott japán mozgásművészet, a butoh, valójában egy tisztán **japán avantgarde** kifejezési forma, s mint ilyen, sokkol – ahogy a japánokat sokkolta az amerikaiak atombombája; megbotránkoztat – mint általában az újra törekvő művészet; és tabukat dönt – mint de Sade márki, a butoh tánc megalapítójának, Hijikata Tatsuminak egyik kedvence. A „japán kortárstánc” születésében közrejátszott egyfelől a nyugati táncagyománnyal (elsősorban a balettel), másfelől a tradicionális japán no

színházzal szembe fordulni vágyó akarat, noha, nehezen tagadhatók le a no-hoz, a kabuki színházhoz is visszanyúló gyökerek.

Elképzeltető, hogy annyira japán lenne a butoh, olyan esszenciálisan hordozza a szigetországbeliek karakterének lényegét, hogy egy „nyugati” táncos – legyen bármilyen kiváló képességű – csakis megmosolyogtató **akcentussal** lesz képes beszélni ezt a nyelvet?

A Budapesten már második alkalommal megrendezett butoh fesztiválon szerzett tapasztalataimból kiindulva igen. S Bicskei Zsuzsa Abzu című bemutatója újra megerősített a tekintetben, hogy kell még valami meg nem tanulható *más* is a hajszálpontosan kivitelezett, iszonyatos testi-lelki-szellemi koncentrációt igénylő mozdulatok mellé. A butoh táncos erős belső képpel dolgozik; akkor sikeres, ha az ő saját én-je szinte továtúnik,

Bicskei Zsuzsanna

ha testét képes teljesen átengedni az ábrázolt dolognak. Sőt, nem is kell, hogy a táncos megmozduljon, elég, ha érezhetővé teszi a szakadatlan **belső munkát**. (No persze mindent csak mértékkel, mert jobb a blöfföt elkerülni...)

A gazdag színházi múlttal rendelkező Bicskei Zsuzsa a műfaj által rárótt feladatokat színészetéből oldja meg – nem pedig a test mindennél izgalmasabb metamorfózisával. Így aztán teljesen mindegy, hogy szakrális tartalmú sumér szövegeket választ a maga számára, vagy az aktuális tőzsdehírekre mozog (mint tette azt az ominózus fesztivál egyik japán mestere/előadója, Akira Kasai), úgysem tud elemelkedni a profántól.

Kifejezetten zavaró, hogy a halandsanyelvként hangzó eredeti sumér szöveg a színpad hátsó falán kivetítésre kerül; s hogy a magyar fordítás sem marad el, végképp elvonódik a néző figyelme a mozgásról. A legjobb persze, ha eltekintünk a nekünk nyújtott – s tökéletesen hasznavehetetlen – verbális mankótól, bár elgondolkodtató, hogy a testének expresszivitásával dolgozó táncos/színész egyáltalán miért ajánl fel ilyesmit. A butoh-tól ugyan nem idegen a konceptualista szemlélet, de azt azért legvadabb álmaimban sem merném feltételezni, hogy a magyarított sumér szöveg szándékosan töredezett szószerkezetei, valamint az előadói intenzitás töredékessége között előretervezettség kellene gyanítanunk.

Az Abzu mindemelett kielégítheti a néző **egzotikum iránti igényeit** – csak nyissa jó tágra a szemét.

Szoboszlai Annamária

[magam.magam]

Velem akarsz jönni?

Beszélgetés Csuj Lászlóval, az Erdélyi Vándorszínház vezetőjével

Mit kell tudniuk rólad azoknak, akik még nem ismernek téged?

Budapesten végeztem forgatókönyvíró szakon a SzFE-n, a színház inkább egy **hobby** számomra. Őt testvérem van, velük játszottam sokat színházat és azért voltam én a rendező, mert én vagyok a legidősebb.

Az Erdélyi Vándorszínházat egy volt (erdélyi) barátnőmmel találtuk ki, ő végül nem maradt benne. Az első előadásunk óta minden évben szerepelt Vass Csaba és Mosu Norbert, akik így már alapító tagoknak mondhatók.

Mit fed az „Erdélyi” és mit a „Vándorszínház”?

Azért „Erdélyi”, mert döntő többségben erdélyi színészekkel dolgozunk és ott is játszunk. Volt, hogy Gönczi Hunor volt a dramaturg, aki szintén erdélyi. Tavaly Kárpátaljára vittük az előadást; ez volt az első rendkívüli alkalom. Azért „Vándorszínház”, mert mindig **új helyeket, új formákat** keresünk.

Hány bemutatótok volt eddig?

2007-ben volt az első, A férj szomorú komédiája, egy **Shakespeare-szövegtörmeléken alapuló improvizáció**. A második (A kéjvagyó vén szamár) már négy Shakespeare-komédiából volt összerakva. Ezután Az ördög és a szűzben foglalkoztunk először misztériumjátékokkal, majd 2011-ben következett A halál és a bohóc. A jövőre tervezett előadás szövege már készül, címe: Bükkfaszéki Mária, ami a középkori Nimwégai Mária átirata lesz.

Első évben Kolozsváron próbáltunk, majd találtunk egy Kisvárdához közeli falut, Tiszaszalkát, ott zajlottak próbafolyamatok. Az önkormányzat és a helyi lakosok is támogatnak minket.

Ki írja ezeket a darabokat?

Kele Fodor Ákos, állandó alkotótársam. Vele együtt találjuk ki az előadások dramaturgiáját, de ő írja a szövegeket, ő a szerző. Kifejezetten színpadra alkalmazott szöveget ír, mert már előre tudjuk, hogy reagálnak a nézők, ki a célközönségünk. Ezek az előadások a **falusi közönséget** szólítják meg, ahol minden korosztály jelen van, és mindenki ismer mindenkit. Pont ezért érdekes számunkra, hogy nem a megszokott közegében mutatjuk be a A halál és a bohócot, hanem egy szakmai közönség által látogatott fesztiválon.

Akkor van ennek valami köze a vásári komédiákhoz...

Igen, mi tulajdonképpen az intézményesített színház előtti formákhoz nyúlunk: a commedia dell'artéhoz, a misztériumjátékhoz, a vásári bohózatokhoz. Ezeknek a műfajoknak az archetípusaiból, karaktereiből, nyelvi fordulataiból építkezünk. A halál és a bohócban beregi és szatmári babonákból átvett szövegeket is használunk.

Az előadásaitokban mennyire improvizatív a színészi játék?

Az improvizatív részek és a megírt szöveg között állandóan egyensúlyozunk, ahogy az előadásainknak is két rétege van: egy mitikus, rituális és ennek az iróniája, azaz a **tradíció dekonstruálása**.

Nincs színházi élmény közösségi élmény nélkül. Együtt vagyunk, egy közösség vagyunk, és van egy nyelv, van egy összekacsintás. Ha a közös nyelv megszületik, akkor a néző eltekint attól, hogy a színész pösze, bénázik, elrontja. Ez olyan, hogy én mondom neked valamit, és ha téged érdekel, amit mondom, hiába kersegélem közben a szavakat, akkor is azonosulsz velem érzelmileg.

[reflekt]

„Kiskoromban mindig azt hittem, hogy a nap reggel kezdődik.”

„Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni... és rádobálni az embereket.”

„Aki disznók közé keveredik, megeszi a korpát.”

„– Szerintem a színházi emberek 90%-a ássa el magát.

– Jó, jó, csak azt nem tudom, hogy én velük kell-e menjek ásni?!”

„Aki így játszik, az így is gondolkodik.”

„Olyan rossz színész vagyok, hogy még álmomban is csak statisztálok.”

„A vége fele az egész fesztivál egyetlen nagy előadásá kezd összeállni.”

„– Eszembe jutott egy jó dolog Kisvárdán.

– Már késő.”

„Egyszerűen végigcsináljuk azt, amit vállaltunk.”

„A színház templom, s mi vagyunk benne az egerek.”

„A színpadon nincs helye a gondolkodásnak.”

„Kezdünk elfogyni.”

„Kisvárdá nem tartozik rám.”

„Három napja nincs egy gondolatom se. De nincs is rá szükség.”

„Köszönöm, hogy végignézted.”

„Meggyőződésem szerint a színház nem jó vagy rossz épületek kérdése: egy szép hely még nem okvetlenül fakaszt életet; az ötletszerű színházterem kiváló találkozóhely lehet: ez a színház misztériuma, de ennek a misztériumnak a megértése az egyetlen lehetőség arra, hogy tudományosan foglalkozhassunk vele.”

(A kisvárdai.lapok idei lapszámaiban a címlapon Harag György, a hátlapon Peter Brook gondolatait olvashatták.)

[mai.program]

11.00 A halál és a bohóc

Erdélyi Vándorszínház
Flórián tér – szabadtér

12.30 Szakmai beszélgetés

Művészetek Háza, Pódiumterem

17.00 1918 őszirozsák – zuhanó repülés

Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház
Művészetek Háza, Színházterem

20.30 Záróünnepség, díjak átadása

Fodrásznő

Csokonai Színház, Debrecen
Várszínpad

[kisvárdai.lapok]

a Magyar Színházak XXIV. Kisvárdai
Fesztiváljának napilapja

Felelős szerkesztő: **Zsigmond Andrea**
Állandó munkatársak: **Balázs Nóra, Balogh Tibor,**
Biró Réka, Demeter Kata, Fazakas Márta,
Varga Anikó

Fotók: **Révész Rebeka, Nagy Belián**

Nyomdai előkészítés: **Kalán János**

Nyomdai kivitelezés: **Gprint Iroda**

Felelős kiadó: **Nyakó Béla**

ISSN 1587-8325

www.kisvarda.szhaz.hu

[viszlát]

A kisvárdai.lapok jelenti:

„Kétévenként ez van. Már mint foci EB, vagy foci VB. Kint megy a tévé, bent megy az előadás. Kijövünk szünetre, és lázas izgalommal kérdezzük: hogy áll? (...) Mi, tudathasadásos színházi focisták folyamatosan nyerünk és veszítünk...”

(Bérczes László, 2004)

„A kisvárdai fesztivál már évek óta a fiataloké: a színészek, a rendezők, az egyéb közreműködők átlagéletkora örvendetesen alacsony.”

(Nánay István, 2009)

„Azt az érzést szeretném megfogalmazni, mely a negyedik nap után szokott előjönni. Én úgy nevezem: intellektuális zsibbadás, orvosi szóval kóma. Aki mindegyik előadást megnézi, az tisztában van ezzel az állapottal, aki azonban csak egy-két darabot lát, annak ez olyan, mint amikor a vaknak mesélünk a színekről.”

(Lábiscsák János, 2003)

„Pedig úgy gondolná az együgyű néző, hogy a fesztivál, a színház ünnepe egyszerűen arra való, hogy találkozzanak a legjobbak. Csak hát ez már régen nem igaz.”

(Zappe László, 2008)

„A tapasztalt fesztiváljárók felhívták a figyelmét a strandra. Az előzetes leíráshoz képest nem csalódott. Annyira nem, hogy két nap alatt megtanult úszni.”

(Papp Tímea, 2007)

„A jó kritikusnak szét kell bontania a személyiségét, és egy kicsit benne kell lennie az előadás minden nézőjében, mert ha valamit mond a nyilvánosság előtt, valamennyire a nyilvánosságot kell képviselnie.”

(Mátray László, 2011)

„Hol ide, hol oda sorolunk vagy soroltatunk, miközben egyedül saját közegünk színházi és kulturális nyelvét tudjuk hitelesen képviselni.”

(Sebestyén Rita, 2011)

„Alulírottak szorgalmazzuk az előadások helyetti büfézést. Ez alatt természetesen színházművészeti irányzatokról szóló tartalmas eszmecsere értünk (...). Végezetül hajlandóak vagyunk a mindennapi ingyen sör és várdakeserű fejében a fesztivál jó hírért terjeszteni.”

(Kolozsi Borsos Gábor és Posta Ervin, 2010)

„Magam természetesen szeretném azt hinni, hogy nem vagyunk teljesen esélytelenek a kommunikációban.”

(Szűcs Katalin, 2002)

A Magyar Színházak
XXIV. Kisvárdai Fesztiváljának támogatói:

Emberi Erőforrások Minisztériuma,
Nemzeti Kulturális Alap, Kisvárdai Város Önkormányzata